

Radko Martin Pernička

Národnost: česká

Datum narození: 25. března 1922

Místo narození: Brno

Datum úmrtí: 11. února 1986

Místo úmrtí: Brno

Sociální zařazení: Jeho otec Viktor Pernička působil jako vysoký poštovní úředník. Matka se jmenovala Ludmila (rozená Bártová). R. M. Pernička měl dva sourozence. Jeho první manželka se jmenovala Yvonne Lavalová. Druhé manželství pak uzavřel s Boženou Zahradecskou. Měl tři děti – Martina (1946), Nikolu (1953) a Nikitu (1958). O jeho mladším synovi kolovala na univerzitě informace, že byl pojmenován podle sovětského vůdce Chruščova. Nikita Pernička se však svému jmenovci ani v nejmenším nepodobal, zvolil si zcela odlišnou životní cestu. Odmítl rodinný ateismus, byl vysvěcen katolickým knězem a přijal řádové jméno Martin.

Akademické působení

V době Protektorátu dokončil středoškolská studia na reálném gymnáziu v Brně-Žabovřeskách. Po maturitě roku 1942 byl totálně nasazen. Přestože pocházel z tradičního měšťanského prostředí, přiklonil se po válce k marxistické ideologii a vstoupil do Komunistické strany Československa. Příčinou jeho politického obratu byl jednak pobyt na nucených pracích v Německu, ale také celková deziluze české společnosti za druhé světové války. Roku 1945 nastoupil na Filozofickou fakultu Masarykovy univerzity, kde studoval v semináři profesora Gabriela Hejzlara klasickou archeologii a dějiny umění. Již roku 1949 dosáhl titulu doktor filozofie obhájením disertační práce *Římská stanice na Hradisku u Mušova na jižní Moravě*. V pozici asistenta, později odborného asistenta, zůstal na katedře dějin umění. Koncem roku 1954 se mu naskytl možnost přestoupit na nové pracoviště. Protože si s profesorem Hejzlarem přestával rozumět, nabídku uvítal a začal působit na katedře prehistorie, v jejímž čele stál profesor František Kalousek. Přestupem Perničky, tehdy už významného komunistického funkcionáře, se zvýšila politická prestiž pracoviště (mezi obory se tehdy „soutěžilo“ o to, kdo bude mít více zaměstnanců z řad KSČ). Perničkovi se podařilo dohnat náskok kolegů na archeologii, a tak zakrátko nepřednášel pouze pomocná témata (technologie pravěké výroby, numismatika pro archeology, laboratorní praktikum, terénní teorie), ale vedl klíčové semináře protohistorie (doba laténská, římská, stěhování národů). Pernička však neměl pouze teoretické znalosti, vyznal se rovněž v geodetických pracích a fotodokumentaci. Aktivně se tak mohl účastnit archeologických terénních výzkumů ve Znojmě, Těšeticích, Prosiměřicích, na Pohansku či v Šitbořicích. V letech 1955–1960 pak zastával funkci tajemníka katedry.

Roku 1963 obhájil kandidátskou dizertační práci *Die Keramik der älteren römischen Kaiserzeit in Mähren*. O šest let později předložil jako svou habilitaci soubor článků a studií vztahujících se k problematice doby římské na Moravě a byl jmenován docentem pro obor protohistorické archeologie. Mnohým studentům vedl diplomové

práce, oponoval je a stal se členem zkušební a rigorózní komise pro obor prehistorie. Po odchodu Františka Kalouska (1970) stanul v čele nově zformované katedry archeologie a muzeologie. Perničkovi však bylo vyčítáno, že nedokázal zabránit redukci pracoviště, které zažívalo za jeho předchůdce největší personální rozmach. Tato výtky však byla neoprávněná, k omezení katedry by došlo za jakýchkoli podmínek. Na fakultě pak zastával řadu dalších funkcí, v letech 1973–1976 působil jako proděkan, stal se členem vědeckých rad FF a UJEP, byl také činný ve federální komisi pro obhajoby kandidátských disertačních prací.

V 70. a 80. letech Pernička vědeckou činnost značně omezil, a to hlavně kvůli svému zahlcení stranickými funkcemi a politickou prací na katedře. Skvělý archeolog tak ve výzkumu ztrácel sebevědomí a začal přehodnocovat svůj pohled na náboženství. Vliv syna a příznaky vážné nemoci vedly Perničku k přijetí víry. Roku 1986 zemřel na rakovinu plic. Po jeho smrti pak samostatná katedra archeologie a muzejnictví zanikla – kvůli nedostatku politicky spolehlivých osob se stala součástí historického ústavu.

Výběr z díla

Na počátku své vědecké dráhy se Pernička zajímal o egejskou kulturu a římské umění doby císařské. Kvůli omezeným možnostem poznávat originální památky změnil svůj zájem a začal se věnovat středoevropské problematice, především pak době římské na Moravě. Velmi rychle si osvojil metodiku terénního výzkumu, a tak se již v letech 1957 a 1958 zhostil samostatného badatelského úkolu v Prosiměřicích na Znojemsku, kde jako první v ČSR vyzkoušel leteckou prospekci archeologických lokalit a kde odkryl unikátní eneolitickou hrobku nositelů kultury zvoncovitých pohárů. Velmi oceňován je rovněž jeho výzkum žárového pohřebiště v Šitbořicích.

Radko Martin Pernička napsal více než devadesát studií, recenzí a zpráv. Velkou pozornost vzbudila například jeho práce o středodunajských prstencových miskách (*Zur Verbreitung und Typologie der römerzeitlichen Ringschüsseln*, 1958), kterou sepsal na základě své studijní cesty do Maďarska. Kromě publikování jednotlivých nálezů se zabýval rovněž historickým pozadím rané doby římské ve střední Evropě, zejména pak Marobudovou říší. Roku 1966 vydal svou jedinou monografii *O keramice starší doby římské na Moravě*, která byla později přeložena do němčiny. O rok později sepsal studii *K problematice středoevropského vývoje hřebenů v době laténské a římské se zvláštní zřetelem k moravským nálezům*. Kladně byly přijaty rovněž jeho poznatky o ekonomických a historických poměrech na Moravě (např. *Archeologické svědectví o dávné minulosti Chrlíc a nejnovější nálezy*, 1969).

Ocenění vědeckou komunitou

Radko Martin Pernička se svému oboru věnoval i mimo akademickou půdu. Byl členem Archeologické společnosti při ČSAV a členem Oborové komise při presidiu ČSAV. Mimo to působil ve výboru Moravského archeologického klubu a zastupoval pracoviště v Československém národním archeologickém komitétu. Spolupracoval s Ústavem klasické archeologie UK v Praze, se Svazem československých výtvarníků v Brně či Společností pro šíření politických a vědeckých znalostí. Roku 1951 se podílel na výstavě Antického umění v brněnském Státním

umělecko-průmyslovém muzeu. Roku 1967 odjel přednášet do východního Německa o vývoji germánských kmenů.

Archeologii se snažil popularizovat prostřednictvím rozhlasu, televize a veřejných přednášek. Pravidelná nedělní setkání se konala například ve sbírkách Moravského muzea v Brně. Kromě toho stál u počátku *Sborníku prací filozofické fakulty brněnské univerzity*, jehož archeologickou řadu redigoval více než dvacet let.

Za svou dlouholetou práci získal řadu ocenění. Byl nositelem stříbrné medaile UJEP, zlaté a stříbrné medaile FF a záslužné medaile Moravského muzea v Brně.

Veřejná činnost

Roku 1945 vstoupil do Komunistické strany Československa, v níž si brzy vybudoval významnou pozici. Zastával nejrůznější funkce ve fakultních i místních organizacích a okresních výborech strany. V letech 1948–1955 působil jako předseda závodní rady ROH na FF MU a stal se školitelem civilní obrany. Byl oceněn pamětní medailí k 50. výročí založení KSČ, k 25. výročí Vítězného února a k 40. výročí osvobození.

Evaluace

Radko Martin Pernička byl významný český archeolog, který svým působením značně ovlivnil prehistorické pracoviště Masarykovy univerzity, a to hlavně v 50.–70. letech. Díky rozsáhlému pedagogickému úvazku vychoval řadu teoreticky i prakticky zdatných archeologů. Přestože patřil mezi důležité komunistické funkcionáře, svůj vliv dokázal využít ve prospěch kolegů. Při politických prověrkách roku 1970 zachránil řadu spolupracovníků tím, že „vyloučení“ z KSČ bylo na jeho přímluvu upraveno na „vyškrtnutí“. Díky Perničkovi tak zůstala řada vědců na akademické půdě. Ačkoliv nemohli vyučovat a jezdit do ciziny, pokračovali ve svých badatelských výzkumech.

Ohlasy

Mezi studenty nebyl příliš oblíbený. Svě žáky nutil, aby vstoupili do ČSM a KSČ, choval se k nim arogantně, zásadně je tituloval jako „soudruhy“ a nevytvořil si k nim bližší vztah.

Prameny a literatura

Archiv Masarykovy univerzity, fond A2 FF, habilitace a profesury, kart. 31/8.

Archiv Masarykovy univerzity, fond A1 RMU, osobní spisy, kart. 411/6.

- PODBORSKÝ, Vladimír. Post mortem Radka Martina Perničky. *SPFFBU*, E 3, 1986, s. 7–16.
- PODBORSKÝ, Vladimír. Nedožitě sedmdesátiny Radko Martina Perničky. *Pravěk*, 1992, č. 2, s. 381–382.
- PODBORSKÝ, Vladimír. Nedožitě osmdesátiny docenta Radko M. Perničky. *Pravěk*, 2002, č. 12, s. 449–450.
- PODBORSKÝ, Vladimír. Třicáté výročí úmrtí docenta Radko Martina Perničky (25. 3. 1922 – 11. 2. 1986). *Universitas*, 2016, č. 1, s. 54–55.
- SKLENÁŘ, Karel – SKLENÁŘOVÁ, Zuzana. *Biografický slovník českých, moravských a slezských archeologů a jejich spolupracovníků z příbuzných oborů*. Praha: Libri, 2005, s. 431–432.